

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 17209
Tarih : 01.04.2026

10/3973

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye’de son yıllarda yaşanan derin yoksulluk özellikle gıda fiyatlarında yaşanan yüksek artışlar, toplumun büyük bir kesiminin yaşam koşullarını ağır bir biçimde etkilemiş, sefalet, gelir adaletsizliği ve yetersiz beslenme gibi sorunları derinleştirmiştir. Gıda enflasyonunun uzun yıllardır manşet enflasyonunun üzerinde seyretmesi emekçiler başta olmak üzere toplumun büyük bir kısmının alım gücünü ciddi biçimde düşürmüş, sağlıklı ve yeterli gıdaya erişim temel bir sosyal sorun haline gelmiştir. Gıda enflasyonunda yaşanan artış nedenlerinin belirlenip çözümlerin geliştirilmesi amacıyla Anayasa’nın 98’inci ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü’nün 104 ve 105’inci maddeleri uyarınca bir Meclis araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz.

Gülüstan KILIÇ KOÇYİĞİT

DEM Parti Grup Başkanvekili

Kars Milletvekili

Sezai TEMELLİ

DEM Parti Grup Başkanvekili

Muş Milletvekili

GEREKÇE

Türkiye son yıllarda giderek ağırlaşan bir ekonomik kriz hali yaşamaktadır. Yaşanan yüksek enflasyon, gıda krizi, artan hayat pahalılığı, işsizlik ve güvencesiz çalışma biçimleri, toplumun büyük bir kısmını yoksulluk ve ağır bir borç sarmalına sürüklemiştir. İktidarın son yıllardaki ekonomik ve sosyal politikaları özellikle emekçilerin, emeklilerin, kadınların, gençlerin ve işsizlerin temel ihtiyaçlarını karşılamakta ciddi zorluklar yaşamasına sebep olmuştur. Kriz şartlarında iktidarın mevcut ekonomik ve sosyal politikaları ise gelir dağılımındaki adaletsizliği azaltmak yerine daha da derinleştirmiştir. Bu dönemde sosyal devletin görevlerinden olan sosyal yardımlar sorunları hafifletmek yerine çoğunlukla parçalı, sürekliliği olmayan ve hak temelli olmaktan çok geçici destekler biçiminde uygulanmaya devam etmiştir. Bu ise yurttaşların büyük bir kısmının sosyal ve ekonomik güvenceden yoksun, temel ihtiyaçlarını dahi karşılayamayacak noktaya gelmelerine yol açmıştır.

Türkiye’de süreklilik halini almış olan ekonomik kriz emekçileri çalışan yoksullar haline getirirken, emeklileri tarihin en düşük maaşlarıyla yaşamaya mahkûm bırakmıştır. Günümüzde çalışanların yaklaşık yüzde 50’si 32 bin 793 lira olan açlık sınırının altında olan 28 bin 75 lira asgari ücret alırken, yaklaşık 5 milyon emekli 20 bin lira yani açlık sınırının yalnızca yüzde 60’ı kadar maaş almakta, emeklilerin yüzde 80’i ise açlık sınırının altında bir maaşla yaşamaya çalışmaktadır. Bugün itibariyle yüzde 30’lara varmış olan âtl işsizlik oranı göz önüne alındığında hiç geliri olmayan milyonlarca işsiz yaşadığı zorluklar ise yaşanan bu sorunların çok daha yakıcı bir yanını oluşturmaktadır. Beslenme, barınma ve ulaşım gibi zorunlu ihtiyaçların hızla pahalandığı günümüzde milyonlarca yurttaş en temel ihtiyaçlarını dahi karşılayamaz noktaya gelmiştir. Bugün 1 kilo biber 250 lira, 1 kilo salatalık 100 lira, 1 kilo patlıcan 200 lira, 1 kilo domates türüne göre 100 ila 250 lira arasında satılmaktadır. İktidarın gerekli tedbirleri almaması halinde yaz döneminde fiyatların 4-5 katına çıkması öngörülmektedir. Bu durumda yurttaşlar 1 kilo biber almak için bile bin lira ödemek zorunda kalacaklardır.

Ortadoğu’da yaşanan savaş ve Hürmüz Boğazı’nın kapatılması sonrası tarımsal üretimde önemli bir yere sahip olan gübre fiyatlarında fahiş artışlar olmuştur. Tedarik zincirindeki aksamalar ve iktidarın gerekli ve yeterli tedbirleri almamasından dolayı fiyatlar hızla artmaya başlamıştır. Kalsiyum amonyum nitrat gübresinin tonu 16 bin 48 liradan 20 bin 295 liraya, amonyum sülfat gübresi 17 bin 439 liraya, ÜRE gübresi 31 bin 124 liraya, DAP gübresi 38 bin 943 liraya kadar yükselmiştir. Üretim için ihtiyaç duyduğu mazot, yem, elektrik ve gübre gibi pek çok girdinin fiyatı dolar üzerinden belirlenirken çiftçi borçluluğu 1 trilyon lirayı aşmış, pek çok çiftçinin tarlası ve traktörü haczedilmiştir. Bu durum ise zaten borç batağında ve pahalı girdilerle üretim yapmaya çalışan çiftçilerin daha da üretemez noktaya gelmesini beraberinde getirecektir.

AKP iktidarlarının tarım politikaları Türkiye’yi “tarımda kendi kendine yeten” bir ülke olmaktan uzaklaştırarak ithalata bağımlı bir hale getirmiştir. İktidar, son yıllarda GSYH bazında tarımsal desteği, giderek azaltmıştır. Oysa 2006 yılında iktidarın kendi çıkardığı 5488 sayılı kanuna göre tarımsal destekler GSYH’nın en az yüzde 1’i kadar olması gerekmektedir.

Son yıllarda iktidarın tarım politikalarından dolayı çiftçi borçluluğu artmış, çiftler zarar etmeye başlamış, üretimden kopuşlar artmış, başta sebze ve meyve olmak üzere temel tüketim

ürünlerinde fahiş artışlar olmuştur. Türkiye, gıda enflasyonunda uzun yıllardır dünyada en yüksek enflasyona sahip ilk 5 ülkeden birisidir. Son verilere göre bu konuda 3. sıraya kadar çıkmıştır. Dünyada gıda fiyatları düşerken Türkiye'de yükselmeye devam etmektedir. Türkiye uzun yıllardır gıda enflasyonu manşet enflasyonun üzerinde seyretmiştir. TÜİK'in tarımsal girdi fiyat endeksi de ocakta yıllık bazda yaklaşık yüzde 31 arttı. Alt kalemlerde ise gübre ve toprak geliştiricilerdeki artış yüzde 38'e çıktı.

Türkiye'deki gıda fiyatlarındaki yüksek artışın yalnızca küresel gelişmelerle açıklanamayacak ölçüde gerçekleşmesi, üretim maliyetleri, tedarik zinciri, tarımsal planlama eksikliği, aracılık yapıları, piyasa yoğunlaşması, depolama ve lojistik sorunları ile denetim mekanizmalarının etkinliği gibi çok boyutlu unsurların birlikte değerlendirilmesini zorunlu kılmaktadır. Son dönemde özellikle temel gıda ürünlerinde görülen olağanüstü fiyat dalgalanmaları, üretici ile tüketici fiyatı arasındaki farkın açılması, çiftçilerin üretimden çekilmesi, tarımsal girdilerde dışa bağımlılık ve piyasadaki olası spekülasyon hareketleri kamuoyunda ciddi soru işaretleri doğurmuştur. Tüm bu nedenlerle gıda fiyatlarındaki artışların nedenlerinin tüm yönleriyle araştırılması ve yurttaşların ucuz, kaliteli, sağlıklı ve yeterli gıdaya erişiminin güvence altına alınması amacıyla Anayasa'nın 98'inci ve İhtüzük'ün 104 ve 105'inci maddeleri uyarınca Meclis Araştırması açılması gerekmektedir.